

a curriculumértékelés módszereinek kidolgozása.

A frankofon területen megjelent, értékeléssel kapcsolatos publikációk témáinak vizsgálatok a tanácskozás résztvevői megállapították, hogy ezek a munkák elsősorban a tanuló vagy a tanulás és a tanár vagy a tanítás értékelésével foglalkoznak. Igen alacsony azon dolgozatok aránya, amelyek az értékelés elméleti hátterét, az

intézmények vagy a képzési programok értékelését választják témaként, holott ezek azok a területek, ahol a legnagyobb igények jelentkeznek. A frankofon kutatásokat az angolszász országokkal összehasonlítva látható, hogy ezen a téren a kutatások jelentős késésben vannak az angol nyelvtérülethez képest. Ez a kritika egyúttal felvillantja a kutatások távlatait is.

Cserné Adermann Gizella

Történelemtanítás a rendszerváltás után nemcsak Magyarországon...

„A rendszerváltás óta sem Keleten, sem Nyugaton nem vagyunk már ugyanazok.”

A Nemzetközi Történelemdidaktikai Társaság (International Society for History Didactics) a München melletti Tutzingban tartotta 1996. szeptember 29-e és október 3-a között soros tanácskozását.

A Társaság 1980-ban alakult huszonöt európai, észak-amerikai és ázsiai ország részvételével abból a célból, hogy elősegítse az iskolában folyó történelmi nevelés összehangolását, a történelemtanítás céljáról, lehetőségeiről, feladatairól folyó eszmecsere, hogy szorgalmazza a világszerte igen nagy számban megjelenő történelemlékönyvek, történelmi tárgyú népszerűsítő művek, taneszközök, térképek, atlaszok, kézikönyvek megismertetését, közös projektek, programok elkészítését. A Társaság évente rendez konferenciákat, és ötévente képviselteti magát a Történelemszék Világkongresszusán is. A rendszeres találkozások, valamint a Társaság évente kétszer megjelenő folyóirata lehetőséget teremtenek a nemzetközi tapasztalatok kicserélésére, a nemzeti látószög szélesítésére, a globális dimenzióban való gondolkodásra. Ez utóbbit szolgálja az a válogatott bibliográfia is, amely a történelemdidaktika legfrissebb nemzetközi eredményeiről tájékoztat.

A nemzetközi konferencia résztvevői három témakörben tanácskoztak. A *Törté-*

nelemtudat és történelemtanítás az egykori szocialista országokban témacsoport orosz, lengyel, cseh, magyar, és az egykori NDK előadói hazájuk rendszerváltás utáni történelemtanítását, a tantervek, tankönyvek helyzetét ismertették. A lengyel történészek a német kisebbség oktatásáról, nemzetiségi identitásuk formálásáról, a lengyel történetírásban mélyen gyökerező előítéletekről, pesszimista és túlzottan emocionális történelemszemléletük meghaladásának szükségességéről szóltak. Az orosz delegáció tagjai a hazájukban zajló nagyszabású tankönyvírói, -felújítói munkáról számoltak be, amit a magukkal hozott több tucat tankönyvvel gazdagon illusztráltak is.

Jelen sorok írója a Nemzeti Alaptanterv általános, illetve az Ember és Társadalom műveltségterület részletes bemutatása után azokról a problématerületekről szólt, amelyekre a közeljövőben feltétlenül választ, megoldást kell találni. Ezek a következők voltak: Megőrizhető-e a történelemtanítás és a tantárgy színvonala óraszámának tervezett csökkentése mellett? A társadalmi

és állampolgári ismeretek milyen súllyal szerepelnek a majdani tantárgyi szerkezetben? A történelem tanításának a NAT által szabályozott kezdő (7.), és záró (10.) évfolyamai, és a mai iskolaszerkezet (8+4) feszültségéből fakadó anomáliák feloldhatók-e? Van-e megfelelés a tanári szakmai kompetencia és a felsőoktatás jelenlegi képzési rendszere között? Igazodik-e a tankönyvpiac a változó körülményekhez?

A nyugat-európai (német, francia, belga, olasz) történelemdidaktikusokat elsősorban az érdekelte, hogy a magyar történelemtanítás nemzetközileg is elismert módszertani eredményeit hogyan lehet továbbvinni, hogyan lehet a történelemtanításban elengedhetetlennek tartott paradigmaváltást végrehajtani, eltűntek-e történelmünk fehér foltjai? Új Nemzeti Alaptantervünk milyen módszertani konzekvenciákkal jár? NAT-konformak-e tankönyveink, gazdagodott-e didaktikai apparátusuk? A tengerentúlról érkezettek pedig elsősorban a történelemtanításnak a nacionalizmushoz, a nemzetiségi, kisebbségi kérdéshez, a toleranciára való neveléshez való viszonya érdekelte.

A konferencia második témája az egyesítés utáni Németországban folyó történelemtanítással foglalkozott. Az ülés leglátványosabb, szikrázó vitákat sem nélkülöző percei a egykori megosztott Németországból érkező kelet- és nyugatnémet didaktikusoknak voltak köszönhetőek, akik kölcsönösen kísérletet tettek történelemtanításuk gyenge és erős pontjainak feltárására, illetve egy közös, előremutató együttműködés megteremtésére. A polémia kulturáltsága, a vitában szigorúan szakmai (nem politikai) szempontok vállalása pedig példát és ösztönzést adhatott a résztvevők számára a szükségszerűen ható érdekellentétek kompromisszumkereső megoldására. A fentebb szereplő mottó is e vita végkövetkeztetéseként hangzott el.

A harmadik téma *A hidegháborútól a »melegedő békéig«: a rendszerváltás következményei Keleten és Nyugaton* címet viselte. Német, japán, svéd, kanadai, fran-

cia, amerikai és olasz történészek szóltak hazájuk történelemtanításának a rendszerváltás utáni új jelenségeiről, témáiról, illetve az új megközelítési módokról. Így hallhattunk arról, hogyan kell(ene) a menekült-, a bevándorló- és az idegenkérdést az iskolában tanítani? Hogyan és milyen mélységben szükséges – elsősorban a jelenismereti stúdiumok keretében – a századvég feszítő gondoljaival – mint például a gazdasági recesszió, környezetszennyezés, munkanélküliség, drog, korrupció, a nőkérdés, az energiaforrások kimerülés stb. – foglalkozni? Milyen szerepe lehet a válás- és erkölcsoktatásnak a toleranciára, a világméretű társadalmi szolidaritásra való nevelésben?

A szekciókban zajló eszmecserek vég-eredményeként ajánlások, illetve további kutatásra ösztönző kérdések sora fogalmazódott meg. A továbbiakban azokat a gondolatokat emelem ki, amelyek egyrészt ösztönzést adhatnak a magyar történelemtanítás számára, másrészt amelyek – mint az elkövetkező évek-évtizedek valószínűsíthető trendjei – új elvárásokként is megfogalmazódtak. Ezek: Milyen szerepe lesz/lehet a történelemnek egy egységesülő világban? Milyenek legyenek a lokális, a nemzeti, a regionális és a világtörténelem arányai? Mit tehet a történelemdidaktika a „jövőképesség” tanítása, a jó polgárra nevelés érdekében? Meg tudja-e akadályozni, hogy az európai nemzetek régi ellenségképei helyébe ne léphessenek újak? Képes-e lazítani a régi periodizációs gyakorlaton, amely elsősorban Európára, más világrészek civilizációira viszont nem mindig érvényes? Tud-e az iskola multiperspektivikus szellemben tanítani, a történelem nagy kérdéseire akár többféle választ is adni?

E kérdések bár a mában gyökereznek, mégis a jövő felé mutatnak, hisz a 2000-ben Oslóban megrendezésre kerülő Történészek Világkonferenciáján a Társaság többek között ezekre a kérdésekre kíván választ adni.

Fischerné Dárdai Ágnes